

BINNENGEKOMEN

In deze rubriek wordt naar recent verschenen publicaties verwezen die voor de LVB-sector relevant zijn.

Heij, M., & Schaapman, M. (2012). *De relatie tussen executief functioneren en de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een licht verstandelijke beperking: Een onderzoek naar de relatie tussen inhibitie en werkgeheugen en het interpreteren van sociale situaties en het beoordelen van emotionele gezichtsexpressies.* Thesis, Universiteit Utrecht.

Executieve functies is een paraplueterm voor een aantal cognitieve vaardigheden die nodig zijn voor doelgerichte activiteiten. De functies zijn van belang om gedrag te kunnen reguleren voor specifieke doeleinden. Inhibitie is een executieve functie en is het vermogen om een dominante prikkel of automatische respons/reactie te kunnen onderdrukken die niet relevant is voor de taak waar iemand op dat moment mee bezig is. Deze respons moet onderdrukt worden om de aandacht te kunnen richten op meer belangrijke informatie en prikkels die nodig zijn om een taak of gedrag uit te voeren. Een andere executieve functie is het werkgeheugen. Dit betreft de capaciteit om tijdelijk informatie op te slaan en te gebruiken om een taak uit te voeren, bijvoorbeeld het onthouden van een telefoonnummer om de betreffende persoon te bellen. Deze informatie wordt vervolgens vergeten of wordt opgeslagen in het lange termijngeheugen. De sociaal-emotionele ontwikkeling is een breed gebied binnen de ontwikkeling van het kind. Er wordt onder verstaan dat een kind, in wederkerige interactie met zijn of haar omgeving, sociale gedragingen vertoont, relaties aangaat en hierbij leert om emoties bij zichzelf en de ander te herkennen en hiermee om te gaan. Hierbij gaat het er onder andere om dat je als individu sociale situaties correct kunt interpreteren en emotionele gezichtsexpressies kunt beoordelen. Uit onderzoek blijkt dat het executief functioneren gerelateerd is aan de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een normaal ontwikkelingsverloop. Inhibitie en werkgeheugen lijken van invloed op het vermogen een sociale situatie correct te interpreteren en om emotionele gezichtsexpressies te kunnen beoordelen. Het is echter onbekend hoe deze relatie eruit ziet bij kinderen met een verstandelijke beperking. Methode: Aan het onderzoek hebben 49 kinderen met een licht verstandelijke beperking tussen de 9 en 13 jaar deelgenomen. Deze kinderen zijn afkomstig van vijf Nederlandse ZMLK-scholen. Inhibitie, werkgeheugen, het interpreteren van sociale situaties en emotionele gezichtsexpressies zijn respectievelijk gemeten met de Flanker taak, de dot matrix, de sociale interpretatie test en de emotionele gezichtsexpressie test, welke een zelf ontworpen test is. Resultaten: Er zijn positieve relaties gevonden tussen alle vier de variabelen, inhibitie en werkgeheugen en het interpreteren van sociale situaties en het beoordelen van emotionele gezichtsexpressies. De relatie tussen inhibitie en het interpreteren van sociale situaties wordt gemedieerd door werkgeheugen en inhibitie blijkt een mediatie effect te hebben op de relatie tussen werkgeheugen en het beoordelen van emotionele gezichtsexpressies. Conclusie: Bij kinderen met een licht verstandelijke beperking is een goed inhibitievermogen en werkgeheugen van belang voor het kunnen interpreteren van sociale situaties en het beoordelen van emotionele gezichtsexpressies. Een training van het executief functioneren zou bij kunnen dragen aan deze vaardigheden. Het is wenselijk in toekomstig onderzoek andere aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling en executieve functies te betrekken, als ook een bredere reeks aan mate van verstandelijke beperking en leeftijden mee te nemen. De thesis is op te vragen bij: a.ponsioen@lvgnnet.nl.

Cuyle, M. (2012). *Executieve vaardigheden van kinderen met autismespectrumstoornissen. Trainingboek.* Antwerpen: Garant.

De executieve functietheorie is een van de belangrijkste cognitieve verklaringstheorieën voor ASS - Autismespectrumstoornissen. Er worden tekorten gevonden bij personen met ASS uit diverse

leeftijdscategorieën en niveaus van functioneren. 'Executieve functies' is een overkoepelende term van diverse cognitieve functies die zelfcontrole mogelijk maken. Men spreekt ook van de besturingsfuncties of controlefuncties. Deze processen zorgen ervoor dat we onze gedachten en handelingen kunnen aanwenden om vooropgestelde doelen te bereiken. Ze zijn van belang bij nieuwe en complexe situaties. Aan de hand van screening worden de executieve vaardigheden en de tekorten in die vaardigheden in kaart gebracht. Daarna kunnen de executieve vaardigheden worden verbeterd aan de hand van individuele training en spelletjes, psycho-educatie en training in het dagelijks leven. Er is speciale aandacht voor de transfer, iets wat bij kinderen met ASS moeilijk is. De training kan worden gebruikt binnen residentiële en ambulante settings, zoals revalidatiecentra, ambulante of thuisbegeleiding, en begeleiding binnen het onderwijs (bron: www.bol.com).